

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

OIR

Open innovative resources
for distance learning

Satysfakcja estetyczna

dr Alicja Lisiecka

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Satysfakcja estetyczna - definicja

Satysfakcja estetyczna to w podstawowym znaczeniu: spontaniczna reakcja zmysłowo-intelektualo-emocjonalna na piękno (Gołaszewska, 2001, s. 14) lub – co należy dodać w świetle współczesnej estetyki – inną wartość estetyczną. Wywodzi się ona ze zjawiska zwanego kalotropizmem, czyli instynktownym podążaniem za pięknem, mogącym stopniowo przerodzić się we wrażliwość estetyczną, w której ważna jest samoświadomość, prowadząca do ukształtowania (także poprzez edukację) postawy estetycznej cechującej się umiejętnością świadomego nakierowania uwagi na piękno (tamże).

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Satysfakcja estetyczna *sensu largo*

Według Marii Gołaszewskiej satysfakcja estetyczna przybiera dwie podstawowe postaci: satysfakcji estetycznej *sensu largo* oraz satysfakcji estetycznej wyspecjalizowanej. Satysfakcja estetyczna *sensu largo* jest zjawiskiem złożonym i trudnym do jednoznacznego opisu, analiz i interpretacji. Bodźcem dla tego rodzaju przeżycia mogą być nie tylko jakości dzieła sztuki, ale także inne elementy rzeczywistości (zdarzenia, przedmioty, koncepty) estetycznie walentne dla jednostki. Satysfakcję *sensu largo* charakteryzuje wieloznaczność i ambiwalencja doznań (doświadczenie estetyczne łączy się ze doświadczeniami osoby, wspomnieniami, sferą etyczną, emocjonalną itd.) oraz ścisły związek z doznaniem innego rodzaju, np. religijnymi, gdyż jest ona głęboko związana z życiem tego, kto jej doznaje (tamże, s. 14-15).

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Rodzaje satysfakcji estetycznej wyspecjalizowanej

Obok doznań nieostrych, choć niekiedy głębokich, występują doznania o bardziej wyspecjalizowanej estetycznej postaci. Gołaszewska wymienia:

- ▶ fascynację estetyczną – jest wyraźnie ukierunkowana na wartości estetyczne i polega na silnym doznaniu afektywnym, powodującym także skutki somatyczne, takie jak znieruchomienie, otwarcie ust, łzy, poczucie chłodu itp. Fascynacja trwa krótko, zaledwie parę minut, ale pozostawia długotrwały ślad w psychice;
- ▶ przeżycie estetyczne naiwne – autentyczne, szczere, odpowiada bezpośrednim potrzebom odbiorcy, nie jest teoretycznie uprzedzone (obciążone);

Rodzaje satysfakcji estetycznej wyspecjalizowanej cd.

- ▶ przeżycie estetyczne stereotypowe – pojawia się, gdy nastąpiła zbyt intensywna indoktrynacja dotycząca sztuki i sposobów jej odbioru. Bywa rezultatem intensywnej edukacji estetycznej, ukierunkowanej jednostronnie, o charakterze normatywnym (daje poczucie bycia *znawcą sztuki*);
- ▶ przeżycie estetyczne rozumiejące – jego istotą jest nie tyle intelektualne rozumienie, co „oddanie sprawiedliwości” dziełu – tzn. przeanalizowanie go, odnalezienie wartości, doznanie satysfakcji;
- ▶ przeżycie estetyczne inwersyjne – wywodzi się z Wielkiej Awangardy i wiąże się z doktryną szoku. Szok estetyczny występuje, gdy wrażliwy odbiorca, o ustalonych nawykach i preferencjach, ma do czynienia z dziełem całkowicie mu obcym, niezrozumiałym; następuje wtedy zablokowanie wrażliwości estetycznej, a niekiedy gwałtowne przejawy dezaprobaty (tamże, s. 15-16).

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Literatura

M. Gołaszewska, *Estetyka współczesności*, Kraków 2001.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein